

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СЕКТОРІВ КРЕАТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

©2022 ТИМОШЕНКО О. В., ФРАНЧУК Л. А.

УДК 330.322, 338.001.36
JEL: Z11; Z19

Тимошенко О. В., Франчук Л. А. Основні тенденції та перспективи розвитку секторів креативної економіки в Україні

На сьогоднішній день креативна економіка у провідних країнах світу займає важливе місце у формуванні доходів країни, сприяє створенню нематеріальних цінностей з високою доданою вартістю, дає один із найвищих мультиплікаторів. Сьогодні світ усе більше перебуває під агресивним впливом різноманітних факторів зовнішнього середовища, одним з яких є широке поширення вірусних інфекцій, які загрожують не лише життю та здоров'ю населення планети, а й бізнесу в усьому світі. Пандемія COVID-19 створила нові виклики для функціонування креативному бізнесу, тому підприємствам необхідно було шукати нові шляхи виходу з кризи. У статті досліджено сутність поняття «креативна економіка». Визначено, що серед авторів немає єдиної думки щодо трактування поняття, тому на основі проведеного дослідження було запропоновано поглиблене розуміння сутності даної дефініції. Розкрито проблеми становлення та розвитку національного ринку креативних індустрій в Україні й окреслено шляхи їх розв'язання. Визначено зміни, які відбуваються в сучасному глобальному бізнес-середовищі під час пандемії COVID-19. Відзначено, що у 2021 р. уряд затвердив «Державну стратегію регіонального розвитку на 2021–2027 роки», яка реалізує мету «Підвищення рівня конкурентоспроможності регіону». На основі проведених теоретико-методологічних і практичних досліджень авторами запропоновано основні напрями реформування та перегляду політики розвитку секторів креативної економіки в Україні.

Ключові слова: креативна економіка, креативні індустрії, валова додана вартість, інноваційність, держава, конкурентоспроможність, регіони, розвиток.

Рис.: 2. Табл.: 1. Бібл.: 21.

Тимошенко Олена Володимирівна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фешн та шоу-бізнесу, Київський національний університет культури і мистецтв (вул. Євгена Коновальця, 36, Київ, 01601, Україна)

E-mail: etymoshenko@i.ua

Франчук Людмила Анатоліївна – асистент кафедри івент-менеджменту та індустрії дозвілля, Київський національний університет культури і мистецтв (вул. Євгена Коновальця, 36, Київ, 01601, Україна)

E-mail: franchuk.ludmyla@gmail.com

UDC 330.322, 338.001.36
JEL: Z11; Z19

Tymoshenko O. V., Franchuk L. A. The Main Tendencies and Prospects for the Development of Sectors of the Creative Economy in Ukraine

Today, the creative economy in the leading world countries occupies an important place in the formation of the country's income, contributes to the creation of intangible values with high added value, provides one of the highest multipliers. Today, the world is increasingly under the aggressive influence of various environmental factors, one of which is the widespread spread of viral infections that threaten not only the life and health of the world's population, but also business around the world. The COVID-19 pandemic created new challenges for the functioning of creative business, so enterprises needed to look for new ways out of the crisis. The article explores the essence of the concept of «creative economy». It is determined that among the authors there is no consensus on the interpretation of the concept, therefore, on the basis of the study presented, an in-depth understanding of the essence of this definition is proposed. The problems of formation and development of the national market of creative industries in Ukraine are covered and ways of their solution are outlined. The changes that are taking place in the modern global business environment during the COVID-19 pandemic are identified. It is noted that in 2021, the Government approved the «State Strategy for Regional Development for 2021–2027», which implements the goal «Improving the level of competitiveness of the region». On the basis of theoretical, methodological and practical researches, the authors propose the main directions of reforming and revising the policy of development of sectors of the creative economy in Ukraine.

Keywords: creative economy, creative industries, gross value added, innovativeness, the State, competitiveness, regions, development.

Fig.: 2. Tabl.: 1. Bibl.: 21.

Tymoshenko Olena V. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of Fashion and Show Business, Kyiv National University of Culture and Arts (36 Yevhena Konovaltsia Str., Kyiv, 01601, Ukraine)

E-mail: etymoshenko@i.ua

Franchuk Ludmyla A. – Assistant of the Department of Event Management and Leisure Industry, Kyiv National University of Culture and Arts (36 Yevhena Konovaltsia Str., Kyiv, 01601, Ukraine)

E-mail: franchuk.ludmyla@gmail.com

На сучасному етапі функціонування глобальна економічна система характеризується трансформаційними процесами та формуванням постіндустріальної (нової) економіки на основі знань, інновацій, інтелектуальних і творчих ресурсів, інфор-

маційних, комунікаційних і комп'ютерних технологій. Такий економічний розвиток набув нових рис і характеристик, пов'язаних зі зміною факторів виробництва, методів і підходів до управління, організації бізнес-процесів, характеру та відносин між підпри-

емствами тощо. Сфери послуг та інновацій виходять на передній план у сучасних умовах. Ці зміни гармонійно пов'язані з тенденціями глобалізації, а їх успіх залежить від рівня знань, умінь, творчих здібностей та інтелектуального розвитку людського капіталу. Загалом креативна економіка складається з тих, хто використовує свою уяву, творчу енергію та знання для створення нових ідей і цінностей. Отже, успіх у цій сфері безпосередньо залежить від симбіозу творчості, підприємництва та технологічних інновацій, а бурхливий розвиток цифрових технологій і глобалізація мереж обміну інформацією роблять сектори креативної економіки одними з найдинамічніших у світі.

Більшість країн світу, де креативний сектор був одним із найважливіших драйверів їхнього економічного зростання, досі не можуть підрахувати соціальні втрати, які виникли в результаті фактичного блокування економічного розвитку та превентивної зупинки їхніх економік через повний карантин, спричинений наслідками пандемії COVID-19. У цій ситуації актуальною для дослідження є оцінка основних тенденцій розвитку секторів креативної економіки в сучасних умовах та дослідження факторів, які сприятимуть швидкому поверненню до життя креативного бізнесу.

Дослідженням особливостей креативної економіки на сьогоднішній день приділено багато уваги серед вітчизняних і зарубіжних учених, серед яких варто виділити: Мерзвинську А. М., Покуліну А. А., Поснову Т. В., Проскуріну М. О., Сотнікову Ю. В., Ушкаренко Ю. В., Шкарлета С. М. та ін. Проте слід зазначити, що серед науковців відсутня єдине думка щодо трактування сутності «креативної економіки», також потребують подальших досліджень особливості розвитку секторів креативної економіки в постковідний період.

Метою статті є дослідження основних тенденцій і перспектив відновлення та розвитку секторів креативної економіки в Україні внаслідок кризових трансформацій.

Останнім часом тема творчості стала предметом інтересу економістів, постійно порушується в тематиках міжнародних аналітичних досліджень, оскільки пов'язана з пошуком джерела конкурентних переваг. Концептуалізація та системне узагальнення трактування «креативної економіки», що відображає новітні тенденції економічного розвитку та реального бізнесу, є відносно новим і суперечливим напрямом досліджень. На думку фахівців Поснової Т. В., Химороди О. П., Тершак Н. А., поняття «креативна економіка» є домінуючою моделлю глобалізації XXI століття, що формується в процесах творчості та інтелектуалізації в науковій, економічній, соціальній, культурній та інших сферах. Виникнення нової парадигми мислення сприяло появі певних передумов, таких як зміни в розвитку цивілізації минулого століття, процеси глобалізації, а також

формування нової економіки [8]. Вчені Покуліна А. А. та Євсеев А. С. вважають, що креативна економіка заснована на взаємодії людської творчості, ідей, інтелектуальної власності, знань і технологій [7]. Натомість Сотнікова Ю. В. схиляється до думки, що креативну економіку слід визначити як систему соціально-економічних відносин, що виникають у зв'язку з виробництвом, обміном, розподілом і споживанням, сформованих незвичайними ідеями, стратегіями та концепціями, призначеними для вирішення проблем на основі новітніх знань з використанням абсолютно нових рішень [14]. Науковці Ушкаренко Ю. В., Чмут А. В., Синякова К. М. вважають, що сьогодні детермінантою глобальної конкурентоспроможності, а також катализатором прогресу є креативність, яка є предметом дослідження багатьох економістів і вважається однією зі сфер конкурентних переваг. У багатьох розвинених країнах Європи та Заходу інтелектуальні ресурси та інтелектуальна власність вважаються рушійними силами нової економіки, тобто стратегічні пріоритети країни враховують роль творчості та інновацій [15]. Водночас вчена-економіст Мерзвинська А. М. акцентує увагу на основних рисах, які притаманні креативній економіці, а саме: комплексності виробництва, що має міжгалузевий характер, високому рівню освіти та професійної підготовки працівників креативного підприємництва та юридичному супроводі захисту прав інтелектуальної власності [4].

Отже, на основі узагальнення поглядів учених нами запропоновано під *креативною економікою* розуміти *механізм функціонування специфічних соціально-економічних відносин, що базується на використанні інтелектуального та креативного потенціалу населення, в результаті чого створюються інноваційні продукти, які задовольняють споживачів на ринку*. Своєю чергою, креативні індустрії – це широка категорія, яка охоплює мистецькі заходи, заклади культури, сфери культури та іншу творчу діяльність, засновану на індивідуальній творчості, включно з галузями, які використовують нові технології (наприклад, нові медіа) у своїй творчій діяльності.

Варто зазначити, що структура креативної економіки має суттєві відмінності від індустріального суспільства, оскільки включає такі галузі, як новітні засоби масової інформації, дизайн, виконавське мистецтво, розвиток аудіовізуальних процесів, відтворення творів мистецтва, видавничу справу. Ці сфери креативної економіки зараз швидко розвиваються та розглядаються як джерела доходу, що сприяють значному зростанню ринку праці та забезпечують збільшення експортних надходжень. Незважаючи на те, що криза в глобальній економіці вплинула на світову торгівлю, експорт креативних індустрій продовжує зростати. Креативна економіка характеризується насамперед:

- ✦ системним інноваційним розвитком, інвестуванням у новітні технології та модернізовані рішення, у людський капітал;
- ✦ значним внеском науки у виробництво;
- ✦ високою конкурентоспроможністю, складністю та міжгалузевим характером виробництва;
- ✦ відповідним рівнем професійної підготовки;
- ✦ правовим регулюванням інтелектуального капіталу.

У межах проведеного нами теоретико-методологічного дослідження формування сутності поняття «креативна економіка» слід зазначити, що дане поняття досить часто ототожнюють і прирівнюють до визначення поняття «креативні індустрії». Проте дефініція «креативна економіка» більшою мірою включає всі сфери та галузі економічної діяльності, яким притаманні творчість та креативність, але креативні індустрії – все ж таки є ядром і основою цієї економіки [16].

У 1998 р. Департамент культури, медіа та спорту Великої Британії розділив галузі, які можна віднести до креативних індустрій. Однак ширше використовують та визнану є модель UNSTAD, в якій усі креативні індустрії були згруповані в чотири групи (рис. 1):

- 1) *Культурна спадщина*: традиційна культура (ремесла, фестивалі тощо); пам'ятки культури (музеї, бібліотеки, розкопки тощо).
- 2) *Мистецтво*: образотворче мистецтво (скульптура, фотографія тощо); виконавське мистецтво (вокал, драми тощо).
- 3) *Медіа*: видання; аудіовізуальні твори (фільми, телебачення, радіо); нові медіа (цифровий контент, відеоігри тощо).
- 4) *Креатив*: дизайн (архітектура, іграшки, прикраси); креативні послуги (реклама, цифрові та культурні) [21].

Класифікація креативних індустрій згідно з підходом Великої Британії включає такі їх види: архітектура, реклама та маркетинг, ремесла, дизайн (предметний, графічний і фешн), кіно, телебачення, відео,

радіо, фотографія, інформаційні технології, програмне забезпечення та комп'ютерні послуги, видавнича справа, музеї, галереї, бібліотеки, музика, перформативне та візуальне мистецтво [19].

Згідно із розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про затвердження видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій» до таких видів економічної діяльності (34 види) належать: візуальне мистецтво; сценічне мистецтво; література, видавнича діяльність та друковані засоби масової інформації; аудіовізуальне мистецтво; дизайн; мода; нові медіа та інформаційно-комунікаційні технології; пам'ятники архітектури, урбаністика; діяльність у сфері маркетингу та реклами; народні художні промисли; бібліотечна, музейна та архівна справи та ін. [13].

Незважаючи на структурну розгалуженість секторів креативної економіки, сьогодні в Україні та світі соціокультурні інститути мають спільні тенденції розвитку та важливість для сталого зростання. Креативна економіка має значний потенціал для створення робочих місць і отримання прибутків, водночас формуючи культурне різноманіття, впливаючи на розвиток людини та сприяючи соціальним змінам. Міжнародний досвід свідчить, що розвиток креативного сектора «сприяє зростанню інвестиційної привабливості регіону, кваліфікації працівників» [9], спонукає до інновацій та творчості серед населення, підвищенню конкурентоспроможності окремих міст, регіонів і країн у цілому. Креативна економіка породжує нові форми кооперації підприємств різних сфер діяльності, значно розширюючи можливості традиційного виробництва [9].

Креативні індустрії як основний сектор креативної економіки, з-поміж інших традиційних секторів економіки, створюють нематеріальні цінності з високою доданою вартістю, дають один із найвищих мультиплікаторів, підвищують продуктивність праці, ефективність і якість у різних сферах виробництва, здатні генерувати значні доходи від експорту та є важливим стратегічним інструментом трансформації регіонів.

Рис. 1. Групи креативних індустрій

Джерело: складено на основі [21].

Відповідно до оцінок частка креативної економіки у ВВП провідних країн становитиме 3–6%, у культурних і креативних секторах було забезпечено роботою 2–12% сукупної кількості працюючих (табл. 1). До прикладу, у Великій Британії кількість робочих місць у креативному підприємстві протягом останніх років зростає втричі швидше, ніж у середньому по всіх галузях національного господарства [18].

Крім того, креативні індустрії мають подвійний вплив на економічне зростання. Як окреслено у звіті «Креативні індустрії: вплив на розвиток економіки України», підготовленому науковцями та дослідниками Київської школи економіки на замовлення Міністерства культури та інформаційної політики за сприяння агентства США з міжнародного розвитку (USAID), «зростання доданої вартості, створеної

Таблиця 1

Зведені економічні показники креативних індустрій України та країн-орієнтирів

Країна	Сфера економічної діяльності	Рік	% до ВВП	% до кількості зайнятих
Україна	Креативні індустрії	2019	3,94	3,8
Велика Британія	Креативний сектор	2018	5,8	11,9
Польща	Креативні індустрії	2018	6,3	2,4
США	Мистецтво та креативні індустрії	2017	4,7	3,3
Канада	Креативні індустрії	2018	2,7	3,5
Німеччина	Культурні та креативні індустрії	2018	3,3	3,5

Джерело: складено на основі даних [5].

Валова додана вартість, яка формується секторами креативної економіки в Україні, загальна кількість зайнятих у креативному підприємстві також постійно зростає (наприклад, у 2018 р. частка ВВП складала 3,9% загальної доданої вартості, а у 2019 р. – 3,95%; кількість зайнятих відповідно зросла із 309,5 тис. осіб до 352 тис. осіб; ВВП збільшився на 20,1%) [5]. За експертними оцінками, в Україні частка доданої вартості креативних індустрій може досягти 5–10% ВВП за умов форсованого сценарію соціально-економічного розвитку, частка зайнятих у секторах креативної економіки також має потенціал до зростання.

креативними індустріями, на 1 грн викликає зростання валової доданої вартості в економіці на 2,20 грн. З них 72 копійки – за рахунок проміжного споживання (непрямий вплив) і 48 копійок – за рахунок додаткового споживання домогосподарствами (індукований вплив)» [5].

На рис. 2 зображено структуру валової доданої вартості креативних індустрій (КІ) в Україні за 2019 р.

Як видно з наведених даних, в Україні «більшу частину доданої вартості КІ створює комп'ютерне програмування – майже 43% від загальної ВДВ КІ у 2019 р., що і забезпечує їх стрімке зростання» [5].

Рис. 2. Структура валової доданої вартості КІ в Україні за 2019 р.

Джерело: складено за даними [5].

Крім діяльності у сфері комп'ютерного програмування, до найбільших видів економічної діяльності у сфері креативного підприємництва в контексті формування валової доданої вартості також віднесено діяльність у сфері реклами, консультування з питань інформатизації, діяльність у сфері телевізійного мовлення, а також виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм і посередництво в розміщенні реклами в засобах масової інформації [5].

Наявність кваліфікованих працівників ІТ сприяла розвитку креативної економіки у великих містах, таких як Київ, Львів і Харків. Суперечливим моментом є концентрація різноманітних видів креативних індустрій і формування доданої вартості за рахунок креативного підприємництва у великих містах з високим рівнем культури, науки і техніки. Ці творчі центри акумулюють значний обсяг фінансових ресурсів, що посилює економічні можливості кожного з них, зокрема професіоналізм і креативність приводять до високої ціни креативного продукту і, як наслідок, залучають потенційних клієнтів. Водночас малі міста часто мають сприятливі умови для розвитку всіх видів креативних індустрій, але рідко створюють потенціал для внутрішнього та іноземного туризму. Проте потужний процес розвитку креативної економіки у великих містах викликає відмінності в розвитку регіонів, створює елітні центри, змушуючи творчих і талановитих людей залишати малі міста [3].

Процес децентралізації та зростаюча роль громадянського суспільства – це можливості для активізації спільноти та сприяння розвитку культурного сектора в Україні. Водночас реформування місцевих громад вимагає постійної модернізації фізичних і людських ресурсів, що може вплинути на розвиток креативної економіки. При цьому потенціал креативної індустрії навряд чи враховується при формуванні державної політики в галузі культури.

Дослідження розвитку основних секторів креативної економіки вимагає глибокого дослідження впливу факторів зовнішнього середовища, зокрема наслідків пандемії COVID-19, яка практично змінила світ і всі аспекти життя людей – від особистого до робочого. Майже всі країни світу виявилися неготовими до захисту від його економічного впливу, а масштабне поширення коронавірусу призвело до глобального блокування бізнесу [17]. Сьогодні це ключова глобальна проблема для всього світового співтовариства, яка вимагає спільних зусиль урядів для подолання поширення вірусу та визначення шляхів відновлення національних економік. Згідно з дослідженням McKinsey, переважна більшість бізнес-менеджерів у різних галузях очікує, що наслідки COVID-19 радикально змінять спосіб ведення бізнесу протягом наступних п'яти років. З іншого боку, криза створює нові можливості для економічного зростання [20].

Згідно з дослідженням у сучасному глобальному бізнес-середовищі під час пандемії COVID-19 відбуваються такі зміни:

- 1) трансформуються бізнес-моделі продажів, оскільки переважна більшість платформ стають цифровими, що, своєю чергою, відкриває нові можливості, особливо для малого бізнесу, конкурувати на одному рівні з великими компаніями;
- 2) виникає потреба в нових пропозиціях з використанням цифрових каналів прямого доступу до споживача;
- 3) поведінка споживачів (клієнтів) швидко змінюється через масштаби використання відеоконференцій – як для соціального спілкування з колегами, друзями, родиною, так і для особистого чи колективного спілкування з представниками компанії;
- 4) через послаблення нормативних вимог щодо задоволення повсякденних потреб споживачів продукцією на ринки виходять конкуренти з різних галузей, що посилює конкуренцію за споживачів.

Необхідно зазначити, що «за даними опитування, проведеного агентством економічного розвитку PPV Knowledge Networks за підтримки Міністерства культури та інформаційної політики України» [1], 72% опитаних респондентів (усього 225 представників креативного бізнесу) вважають креативний бізнес найбільш уразливим до наслідків пандемії коронавірусу COVID-19, ніж інші сфери. «За перші два тижні карантину всі сфери креативних і культурних індустрій в Україні показали приблизно однакове падіння обсягів продаж у 50%; 75% і більше доходу втратили під час карантину 38% опитаних, а 27% з них не могли перевести бізнес в онлайн» [1] і потребували спеціальних програм стимулювання.

У 2020 р. доходи підприємств сфери креативних індустрій демонстрували тенденцію до зниження: в перформативній сфері (–17%), аудіовізуальному (–8%) мистецтві, книговидавництві, бібліотеках і музеях (–3%). Водночас найбільше зростання задекларованої суми доходів у 2020 р. показали в таких галузях: дизайн (+31%), ІТ (+26%), реклама, маркетинг, PR (+5%). ІТ і реклама – безперечні лідери: вони сплатили 70% усіх податків, що надійшли до бюджету у 2020 р.

Зниження ПДВ (що свідчить про зниження обсягів реалізації товарів та послуг) у деяких галузях у 2020 р. досягло 50% порівняно з 2019 р.: театральна-концертна діяльність (–53%), кінопокази (–45%), театральна-концертні зали та заняття за їх підтримки (–42–43%), діяльність у сфері телевізійного мовлення (–38%), функціонування музеїв (–35%) [6].

Незважаючи на карантин, у 2020 р. тривала реєстрація нових компаній. У 2020 р. надходження

від податку на прибуток підприємств зросли майже вдвічі порівняно з 2019 р. Найбільшими платниками податку на прибуток у сфері креативних індустрій у 2020 р. стали суб'єкти господарювання, які працюють у сфері реклами та комп'ютерного програмного забезпечення (83% від усього обсягу податку на прибуток підприємств, сплаченого креативними індустріями) [6]. Оскільки зростання податкових надходжень відбувалося швидше за збільшення кількості суб'єктів господарювання, це може побічно свідчити про збільшення податкового навантаження.

Водночас переважна більшість українських закладів культури опинилася на межі вичерпання ресурсів, що позбавило їх можливості виплачувати заробітну плату, фінансувати великі рятувальні та реставраційні роботи, вирішувати нагальні проблеми. Ця ситуація має багато загроз, і це може призвести не тільки до уповільнення розвитку та заморожування активів протягом останніх років, але й до набагато більш серйозних проблем, таких як крах інституційної системи та втрата багатьох талановитих митців і культурних менеджерів [2].

Дослідження показує неоднорідність розвитку креативних індустрій і вплив на них карантинних обмежень.

Вокреслених умовах і зважаючи на динамічність у плані отримання доходів і створення робочих місць, розвитку експорту секторів креативної економіки, зволікання наразі є неприпустимим і вимагає від урядів рішучих та ефективних швидких дій для порятунку власної економіки, включаючи творчий сектор. При підготовці заходів підтримки державна політика повинна враховувати різноманітність потреб і стан сфери. Істотними факторами відновлення креативних індустрій є збереження креативного людського капіталу, підтримання внутрішнього попиту на креативну продукцію, інвестування в інновації у креативному секторі економіки, адже внутрішній зміст креативної економіки ґрунтується на людському капіталі, інвестуванні в інновації. Це здатність урядів захищати креативний людський капітал, наявний у творчому секторі, від економічних і соціальних потрясінь, а також своєчасна та всебічна державна підтримка розвитку креативних індустрій шляхом внутрішніх інвестицій в інновації, сприяти відтворенню та поступовому зростанню сектора культури та креативного підприємництва. Це забезпечить велику гнучкість і швидку адаптацію до ринкових змін, спричинених пандемією COVID-19.

З метою сприяння розвитку сфери культури та секторів креативної економіки, підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів уряд затвердив «Державну стратегію регіонального розвитку на 2021–2027 роки» [12], яка передбачає поширення практики створення центрів розвитку креативної економіки в містах різного розміру та з різними економічними умова-

ми. Так, у 2022 р. субвенція на створення Центрів креативної економіки затверджена в розмірі 200 млн грн, що майже вдвічі перевищує фінансування у 2021 р. [10; 11]. Центри стимулюватимуть економічну активність у регіонах, виховуватимуть розумне підприємництво та допомагатимуть зменшити безробіття та еміграцію молоді. Планується створення лабораторій, IT-шкіл, мікровиробництва, креативних просторів для навчання та коворкінгу.

Стимулювання розвитку креативного сектора економіки України буде складатися з таких кроків:

- ✦ підтримка та захист фахівців у цій галузі від негативних наслідків економічних і соціальних потрясінь, спричинених кризою;
- ✦ стимулювання внутрішнього ринку креативних продуктів і послуг з метою створення сприятливого середовища для їх виробництва та реалізації;
- ✦ фінансова підтримка інноваційного розвитку різних сфер креативної економіки, оскільки цей сектор економіки є інноваційним;
- ✦ захист прав інтелектуальної власності та інформаційної безпеки для компаній креативного сектора;
- ✦ розробка комплексних державних програм, спрямованих на подальше зниження податкового навантаження на підприємства креативних індустрій;
- ✦ коригування системи оподаткування діяльності соціокультурних інститутів з урахуванням сезонності послуг, які надаються ними;
- ✦ створення пакета економічного стимулювання та підтримки внутрішнього споживання продукції та послуг на підприємствах креативного сегмента;
- ✦ створення антикризових програм для підтримки підприємств творчих сфер, які не можуть працювати в мережі;
- ✦ надання рекомендацій щодо зниження орендної плати за комерційну нерухомість на період карантину, наприклад установлення стандартної методики розподілу витрат, відстрочення платежів тощо.

Креативні індустрії, мабуть, є найбільш вразливим сектором економіки під час кризи, тому пріоритетом є відновлення сприятливих умов для креативного бізнесу. Саме креативні індустрії здатні відновити українську економіку після кризи та подолати її наслідки завдяки своїй гнучкості. Збагачуючи українську культуру, креативні сектори також роблять значний внесок в економіку, створюючи додану вартість та робочі місця.

ВИСНОВКИ

У статті розкрито роль і місце креативного сектора економіки в сучасних умовах соціально-економічного розвитку. Виявлено, що креативна економіка

є одним із базових елементів нової економіки, яка в сучасних умовах знаходиться на стадії становлення і суть якої полягає у використанні новітніх досягнень, інновацій, технологій, креативності шляхом зміни підходу та правил організації й управління бізнес-процесами, сприяє зміцненню ключових позицій нематеріальних факторів виробництва. «Цей сектор перетворюється на важливий стратегічний інструмент ревіталізації та трансформації регіонів» [9].

На основі проведеного дослідження сутності «креативної економіки» необхідно відзначити, що під даним терміном варто розуміти механізм функціонування специфічних соціально-економічних відносин, що базується на використанні інтелектуального та креативного потенціалу населення, в результаті чого створюються інноваційні продукти, які задовольняють споживачів на ринку.

Безперечно, світовий ринок креативної індустрії розвивається досить швидко та мобільно, що вимагає від окремих країн і виробників високої адаптації до світових тенденцій. Україна має значний потенціал для розвитку креативного сектора економіки та, зокрема, збільшення експортного потенціалу. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. За первые две недели карантина продажи креативных индустрий упали на 50%: опитування // LB.ua. 01.04.2020. URL: https://lb.ua/culture/2020/04/01/454238_pervie_dve_nedeli_karantina.html
2. Звернення до уряду керівників культурних інституцій / Мистецький арсенал. URL: <https://artarsenal.in.ua/povidomlennya/zvernennya-do-uryadu/>
3. Мазуренко В. П., Копійка Д. В. Національні та глобальні виміри розвитку креативної економіки. *Молодий вчений*. 2018. № 8. С. 200–205. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/8/46.pdf>
4. Мерзвинська А. М. Креативна економіка: особливості та тенденції розвитку. *Молодий вчений*. 2019. № 2. С. 637–640. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-2-66-134>
5. Ніколаєва О., Оноприєнко А., Таран С., Шоломицький Ю., Яворський П. Креативні індустрії: вплив на розвиток економіки України. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2021/04/KSE-Trade-Kreativni-industriyi-Zvit.pdf>
6. Податкові надходження до Зведеного бюджету України у сфері креативних індустрій (2019–2020 роки) URL: https://drive.google.com/file/d/11Z0CiO7GABf4shP1q_CgpnP3lZK7W5Av/view/
7. Пакуліна А. А., Євсєєв А. С. Інноваційна та креативна економіка як умова модернізації національного господарства України. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 16. С. 192–200. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/30.pdf
8. Поснова Т. В., Химорода О. П., Тершак Н. А. Креативна економіка: сутність, особливості та передумови формування. *Інтернаука. Серія «Економічні науки»*. 2018. № 3. Т. 2. С. 81–87.

9. Проскуріна М. О. Креативні індустрії як середовище економічної діяльності. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 8. С. 242–245. URL: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/50.pdf>
10. Закон України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» від 15.12.2020 р. № 1082-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Text>
11. Закон України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» від 02.12.2021 р. № 1928-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text>
12. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки» від 05.08.2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-p#Text>
13. Розпорядження КМУ «Про затвердження видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій» № 265-р від 24.04.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265-2019-p#Text>
14. Сотнікова Ю. В. Креативна економіка в Україні: реальність чи перспектива? *Інфраструктура ринку. Серія «Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика»*. 2017. Вип. 3. С. 123–127. URL: http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/15935/1/Стаття_Сотнікова.pdf
15. Ушкаренко Ю. В., Чмут А. В., Синякова К. М. Креативна економіка: сутність поняття та значення для України в умовах європейської інтеграції. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 18. С. 67–72. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-18-10>
16. Шкарлет С., Дубина М. Особливості взаємодії креативних індустрій та фінансових установ. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2019. № 1. С. 207–218.
17. Трегуб Г. Які інструменти підтримки сфери культури в часи кризи, викликані пандемією, використовують у світі // Український тиждень. 31.05.2020 р. URL: <https://tyzhden.ua/Culture/243845>
18. Creative Industries – Free Trade Agreements. Enhancing the economic, social and cultural strength of the UK. URL: <https://www.creativeindustriesfederation.com/sites/default/files/2020-01/Creative%20Industries%20FTA%20Priorities.pdf>
19. Driving Creative Enterprise: Analysis of UK higher education and partnership potential for Wider Europe. A Report for the British Council. April 2018. IFF Research. 103 p.
20. Am J. B., Furstenthal L., Jorge F., and Roth E. Innovation in a crisis: Why it is more critical than ever. June 17 2020. URL: <https://www.mckinsey.com/business-functions/strategy-and-corporate-finance/our-insights/innovation-in-a-crisis-why-it-is-more-critical-than-ever>
21. Creative Economy: A Feasible Development Opinion : UN Creative economy report. 2010. URL: http://unctad.org/es/Docs/ditctab20103_en.pdf

REFERENCES

- Am, J. B. et al. "Innovation in a crisis: Why it is more critical than ever". June 17, 2020. <https://www.mckinsey.com/business-functions/strategy-and-corporate-finance/our-insights/innovation-in-a-crisis-why-it-is-more-critical-than-ever>

- "Creative Economy: A Feasible Development Opinion : UN Creative economy report. 2010". http://unctad.org/es/Docs/ditctab20103_en.pdf
- "Creative Industries - Free Trade Agreements. Enhancing the economic, social and cultural strength of the UK". <https://www.creativeindustriesfederation.com/sites/default/files/2020-01/Creative%20Industries%20FTA%20Priorities.pdf>
- Driving Creative Enterprise: Analysis of UK higher education and partnership potential for Wider Europe. A Report for the British Council.* IFF Research, April 2018.
- [Legal Act of Ukraine] (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265-2019-p#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2020). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2020). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-p#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2021). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text>
- Mazurenko, V. P., and Kopiika, D. V. "Natsionalni ta hlobalni vymiry rozvytku kreatyvnoi ekonomiky" [National and Global Measures of the Development of Creative Economy]. *Molodyi vchenyi*, no. 8 (2018): 200-205. <http://molodyvchenyi.in.ua/files/journal/2018/8/46.pdf>
- Merzhvynska, A. M. "Kreatyvna ekonomika: osoblyvosti ta tendentsii rozvytku" [Creative Economy: Features and Development Trends]. *Molodyi vchenyi*, no. 2 (2019): 637-640.
DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-2-66-134>
- Nikolaieva, O. et al. "Kreatyvni industrii: vplyv na rozvytok ekonomiky Ukrainy" [Creative Industries: Impact on the Development of Ukraine's Economy]. <https://kse.ua/wp-content/uploads/2021/04/KSE-Trade-Kreativni-industriyi-Zvit.pdf>
- "Podatkovi nadkhozhenia do Zvedenoho biudzhetu Ukrainy u sferi kreatyvnykh industrii (2019-2020 roky)" [Tax Revenues to the Consolidated Budget of Ukraine in the Field of Creative Industries (2019-2020)]. https://drive.google.com/file/d/11Z0CiO7GABf4shP1q_Cg-pnP3lZK7W5Av/view/
- Pakulina, A. A., and Yevsieiev, A. S. "Innovatsiina ta kreatyvna ekonomika yak umova modernizatsii natsionalnoho hospodarstva Ukrainy" [Innovative and Creative Economy as a Condition of Modernization of National Economy of Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo*, iss. 16 (2018): 192-200. https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/30.pdf
- Posnova, T. V., Khymoroda, O. P., and Tershak, N. A. "Kreatyvna ekonomika: sutnist, osoblyvosti ta peredumovy formuvannia" [Creative Economy: Nature, Features and Preconditions of Formation]. *Internauka. Seriiia «Ekonomichni nauky»*, vol. 2, no. 3 (2018): 81-87.
- Proskurina, M. O. "Kreatyvni industrii yak seredovysheche ekonomichnoi diialnosti" [The Creative Industries - Are the Sphere of Business Activities]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, iss. 8 (2015): 242-245. <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/50.pdf>
- Shkarlet, S., and Dubyna, M. "Osoblyvosti vzaiemodii kreatyvnykh industrii ta finansovykh ustanov" [Features of Interaction of Creative Industries and Financial Institutions]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, no. 1 (2019): 207-218.
- Sotnikova, Yu. V. "Kreatyvna ekonomika v Ukraini: realnist chy perspektyva?" [Creative Economy in Ukraine: Reality or Perspective?]. *Infrastruktura rynku. Seriiia «Demohrafia, ekonomika pratsi, sotsialna ekonomika i polityka»*, iss. 3 (2017): 123-127. http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/15935/1/Стаття_Сотнікова.pdf
- Trehub, H. "Yaki instrumenty pidtrymky sfery kultury v chasy kryzy, vyklykanoi pandemiieiu, vykorystovuiut u sviiti" [What Tools are Used in the World to Support the Cultural Sphere during the Crisis Caused by the Pandemic]. *Ukrainskyi tyzhden*. May 31, 2020. <https://tyzhden.ua/Culture/243845>
- Ushkarenko, Yu. V., Chmut, A. V., and Syniakova, K. M. "Kreatyvna ekonomika: sutnist poniattia ta znachennia dlia Ukrainy v umovakh yevropeiskoi intehratsii" [Creative Economy: The Essence of the Concept and the Significance for Ukraine under the European Integration]. *Ekonomika i suspilstvo*, no. 18 (2018): 67-72.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-18-10>
- "Za pervyye dve nedeli karantina prodazhi kreativnykh industrii upali na 50%: opytuvannia" [In the First Two Weeks of Quarantine, Sales of Creative Industries Fell by 50%: Poll]. *LB.ua*. April 01, 2020. https://lb.ua/culture/2020/04/01/454238_pervie_dve_nedeli_karantina.html
- "Zvernennia do uriadu kerivnykh kulturnykh instytutsii" [Appeal to the Government of Heads of Cultural Institutions]. *Mystetskyi arsenal*. <https://artarsenal.in.ua/povidomlennya/zvernennya-do-uryadu/>